

Wybiórczość siedliskowa i ekologia żerowania sieweczki obroźnej (*Charadrius hiaticula*) i sieweczki rzecznej (*Charadrius dubius*) w dolinie Wisły podczas jesiennej migracji

Radosław Kozik

Badania nad ekologią żerowania sieweczki obroźnej (*Charadrius hiaticula*) i sieweczki rzecznej (*Charadrius dubius*) prowadzono na dwóch punktach badawczych. Pierwszy punkt zlokalizowany był w Dolinie Środkowej Wisły (punkt Pawłowice), drugi znajdował się w Dolinie Dolnej Wisły (punkt Lisewo Malborskie). W okresie lipiec-wrzesień w latach 2006-2009 prowadzono systematyczne obserwacje obydwu gatunków sieweczek. Po raz pierwszy opisano wyniki obserwacji zachowań obu gatunków sieweczek na miejscach przystankowych zlokalizowanych poza wybrzeżami mórz. Przeprowadzone badania są także pierwszymi, które porównują ekologię żerowania dwóch blisko spokrewnionych gatunków ptaków na uregulowanym i nieuregulowanym odcinku Wisły. W trakcie badań określono potencjalną bazę pokarmową na podstawie próbek pobranych z warstwy odsłoniętego mułu, mokrego piasku i suchego piasku oraz z kamiennie-betonowych elementów regulacji rzeki, które występowały tylko w rejonie punktu badawczego Lisewo Malborskie. Rzeczywistą bazę pokarmową ustalono stosując przyżyciową metodę pozyskiwania treści żołądka. Ptaki obydwu gatunków żerowały najczęściej na podłożu mulistym (w Pawłowicach 51% stwierdzeń), (w Lisewie Malborskim 62%), na mokrym piasku (odpowiednio 32% i 27%), suchym piasku (odpowiednio 5% i 4%), na betonowych ostrogach w Lisewie Malborskim spotykano tylko sieweczki rzeczne (4% stwierdzeń). Żerowanie stanowiło średnio 84% czasu w budżecie czasowym sieweczki obroźnej i 75% u sieweczki rzecznej. Poza kilkoma przypadkami, to ptaki młode obydwu gatunków sieweczek przeznaczały na żerowanie więcej czasu niż ptaki dorosłe. Główną metodą żerowania było podejmowanie ofiar z powierzchni podłoża. Ten sposób zdobywania pokarmu stanowił w Pawłowicach od 53% do 72% wszystkich stosowanych przez ptaki metod żerowania, a w Lisewie Malborskim od 84 do 100%. Metodę sondowania dziobem podłoża częściej stwierdzano w Pawłowicach (8-36% przypadków) niż w Lisewie Malborskim (0-16% przypadków). W ten sposób żerowały zarówno młode jak i dorosłe ptaki obydwu gatunków sieweczek. Tupanie „foot-tremblig” stwierdzono głównie w Pawłowicach. Metodę tą częściej stosowały ptaki dorosłe. Średnia intensywność żerowania w ciągu dnia była zmienna w czasie i wzrastała w kolejnych okresach półmiesięcznych u obydwu gatunków sieweczek w Pawłowicach z śr. 5,7 dziob./min. do 21,9 dziob./min., a w Lisewie Malborskim z 9,9 dziob./min do 35,2 dziob./min. Nocą sieweczki obroźne na żerowanie poświęcały 90% czasu,

z intensywnością żerowania na poziomie sześciu dziobnięć na minutę. W Pawłowicach w próbkach zebranych z pułapek Barbera dominującymi bezkręgowcami na wszystkich typach podłoża były chrząszcze oraz mniej liczne muchówki. Muchówki najliczniej obserwowano na podłożu mulistym. W Lisewie Malborskim to muchówki były dominującą grupą bezkręgowców niemal we wszystkich okresach i typach podłoża. Odłowy bezkręgowców metodą czerpacza pokazały że dominującą grupą bezkręgowców w podłożu na obu punktach badawczych były larwy muchówek z rodziny *Chironomidae*, stanowiące w Pawłowicach 60%, a w Lisewie Malborskim 89% odłowionych bezkręgowców. Badając pokarm rzeczywisty okazało się, że na obydwu punktach skład pokarmu był podobny. Były to głównie dorosłe chrząszcze, dorosłe i larwy muchówek z rodziny ochotkowatych. Udział chrząszczy w składzie pokarmu był wyższy w Pawłowicach. Istotne różnice w składzie pokarmu pomiędzy punktami zaobserwowano jedynie u sieweczek rzecznych, które w Lisewie Malborskim miały o połowę mniej chrząszczy w zebranych próbkach niż w Pawłowicach. Odnotowano 42 przypadki zachowań agresywnych, które przeważnie kończyły się przyjęciem postawy grożącej. Agresywne zachowania częściej obserwowano w Lisewie Malborskim. Przejawy takich zachowań były skierowane głównie do przedstawicieli własnego gatunku i ich częstość wzrastała przy ograniczonej powierzchni żerowiska oraz uboższej bazie pokarmowej jakie stwierdzono na nieuregulowanym odcinku rzeki.